

MUZEJSKI ČASOPIS

MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE, LETO VI, Številka 6, 20. november 1996;
Založila MDJ in MUZEJ JESENICE; Uredil Tone Konobelj; 250 izvodov

MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE - ŽIRO RAČUN: 51530-678-50064

KAZALO

- PROGRAM 1: - PROGRAM MDJ za november - december 96
- Muzejski večer: dr. CENE AVGUŠTIN:
Z NAŠIMI PREDNIKI NA KOROŠKEM
PROGRAM 2: - Muzejski večer: dr. IVAN STOPAR:
GRAJSKE STAVBE V OSREDNJI SLOVE-
NIJI-GORENJSKA I; Ob zgornjem toku Save
-PROGRAM MUZEJA JESENICE
PROGRAM 3: - LIKOVNI SALON DOLIK
- Literarni večer: IVAN JAN: MOJE KNJIGE
PROGRAM 4: - OD FUŽIN DO ŽELEZARNE
(12. nadaljevanje)

Muzejski večer

Dr. CENE AVGUŠTIN Z NAŠIMI PREDNIKI NA KOROŠKEM

(Umetnostno-zgodovinski spomeniki)

Dr. Cene Avguštin se kot umetnostni zgodovinar sveča predvsem starejšemu urbanizmu in sodobni opni ustvarjalnosti. Raziskave o urbanizmu je začel z inografskim orisom Kranja v disertaciji, v kateri je prikiral začetke srednjeveškega mesta, ar je uporabil pri-rijalno gradivo s kroškega. Kasneje prisal tudi ostala renjska mesta. Avguštin je na enu zbral tudi sežno fotografsko dokumentacijo gojskih in koroških jejev, ki jo je pri-ral na številnih davanjih. Tokrat n bo na barvnih pozitivih predsta-ume.nos.no-zgo-inske spomenike trijske Koroške.

Vojvodski prestol: risba M. Pernharta, 19. stol.

Program Muzejskega društva

PROGRAM MUZEJSKEGA DRUŠTVA za november in december 1996

Četrtek, 21. november 1996: muzejski večer

Dr. Cene Avguštin Z NAŠIMI PREDNIKI NA KOROŠKEM

(Umetnostno-zgodovinski spomeniki)

Predavanje z barvnimi diapozitivi (ki bi moralo biti oktobra in je za radi bolezn dr. Avguština odpadlo!) bo ob 18. uri v Kosovi graščini, Titova 64 na Jesenich.

Četrtek, 28. november 1996: literarni večer

Ivan Jan: MOJE KNJIGE (Odstrte zavese, Korenine zla in Med ognji)

Predstavitve bo ob 18. uri v Kosovi graščini, Titova 64 na Jesenich.

Četrtek, 5. decembra 1996: muzejski večer

Dr. Ivan Stopar GRAJSKE STAVBE V OSREDNJI SLOVENIJI - GORENJSKA I Ob zgornjem toku Save

Predavanje z barvnimi diapozitivi in predstavitev najnovejše knjige bo ob 18. uri v Kosovi graščini, Titova 64 na Jesenich.

VABLJENI!

NOVEMBER - DECEMBER

Dr. Ivan Stopar
GRAJSKE STAVBE V
OSREDNJI SLOVENIJI -
GORENJSKA
Ob zgornjem toku Save

Podatke o najnovejši knjigi povzemamo iz najnovejše knjige, ki jo bo avtor predstavil na muzejskem večeru. Dr. Ivan Stopar, medievist, kastelolog je v Ljubljani diplomiral iz primerjalne književnosti in umetnostne zgodovine, leta 1976 pa doktoriral s tezo *RAZVOJ SREDNJEVEŠKE GRAJSKE ARHITEKTURE NA SLOVENSKEM ŠTAJERSKEM*. Leta 1987 je bil izvoljen za izrednega profesorja umetnostne zgodovine na ljubljanski univerzi. V celjskem Zavodu za spomeniško varstvo je bil sprva ravnatelj, kasneje pa konservatorski svetovalec. Izdal je številne razprave s področja umetnostne zgodovine: monografija *CELJE, STARE CELJSKE VEDUTE, GRAD ŠALEK, GRAD SLOVENJSKE KONJICE, GRADOVI NA SLOVENSKEM, SPREHODI PO STARI LJUBLJANI, LJUBLJANSKE VEDUTE* itd., serija *GRAJSKE STAVBE V VZHODNI SLOVENIJI I-IV, GRAJSKE STAVBE NA GORENJSKEM I*, umetnostni vodniki *ROGAŠKA SLATINA, CELJE, OPATIJSKA CERKEV V CELJU, VELENJSKI GRAD, STARI GRAD NAD CELJEM, VRHOVEC Z OKOLICO, ŽALEC in NOVO CELJE, ROGATEC, BISTRICA OB SOTLI, SVETINA, VITANJE, GRAD PIŠECE, SVIBNO, MESTO CELJE, ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA* in *PODČETRTEK*. Pripravil je več televizijskih in radijskih oddaj (*GRADOVI, SPREHODI PO STARI LJUBLJANI* itd.), sodeloval pri *LIKOVNI ENCIKLOPEDIJI JUGOSLAVIJE, ENCIKLOPEDIJI SLOVENIJE, SLOVENSKEM BIOGRAFSKEM LEKSIKONU*, s tekočimi strokovnimi poročili v *VARSTVU SPOMENIKOV* in drugih publikacijah.

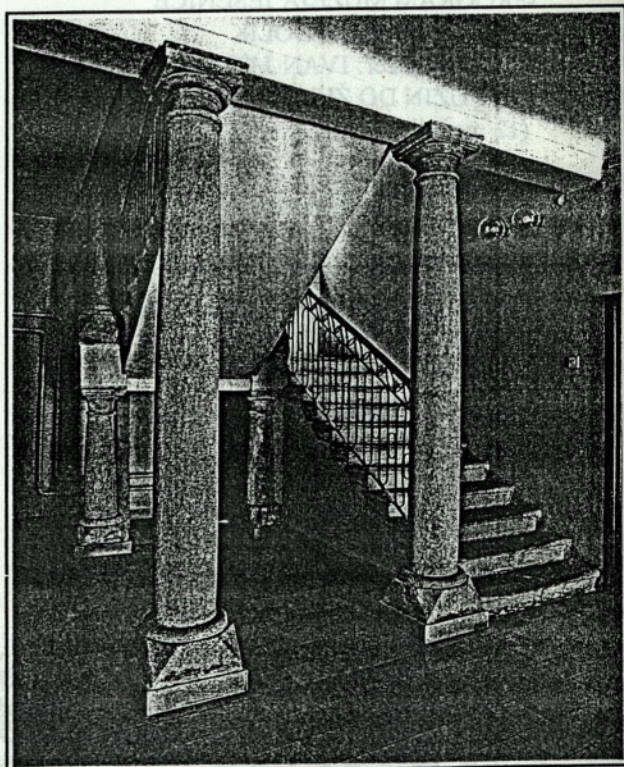
Skupina knjig *GRAJSKE STAVBE V OSREDNJI SLOVENIJI* pomeni nadaljevanje že pred leti začete serije knjig o grajskih stavbah v vzhodni Sloveniji. V prvi knjigi, so obravnavane grajske stavbe z območja Kranja, Radovljice, Jesenic in Tržiča. V jeseniškem kotu so zastopani naslednji objekti: *dvor na Bregu nad Savo pri Žirovnici, fužinski dvorec na Javorniku, fužinski dvorec na Jesenicah (Kosova graščina), fužinski dvorec na Plavžu in fužinski dvorec na Savi (Bucelleni - Ruardova graščina)*.

Na muzejskem večeru bo prisotna tudi prof. Metka Pipan, predstavnica založbe VIHARNIK iz Ljubljane. Vsi prisotni bodo lahko kupili knjigo po znižani ceni ali na dva čeka. Maloprodajna cena je 6.300 tolarjev, za udeležence večera pa bo cena 5.250 tolarjev!

DECEMBER

Grb Bucellenijev v Valvasorjevi Knjigi grbov

Pogled na grajsko stopnišče v Kosovi graščini.
(Foto B. Zupan 1993, Arhiv Muzeja Jesenice)

LIKOVNI SALON DOLIK JESENICE

V Salonu Dolik od 15. 11. do 4. 12. 1996 razstavljata člana Likovnega kluba Dolik JANEZ AMBROŽIČ in FRANC VANDOT. Janez Ambrožič se predstavlja z gorskimi in rečnimi krajinami ter mestnimi vedutami, ki so naslikani s slikarsko lopatico. V središču Vandotovega zanimanja pa je krajina, ki jim pridruži tudi tihožitja in portret. Posega po oljni, akvarelni in pastelni tehniki ter upodablja motive v smislu realistične slikarske prakse. Spremní katalog je napisal umetnostni zgodovinar Damir Globočnik.

**PROGRAM
MUZEJA JESENICE
za november in december 1996**

KOSOVA GRAŠČINA

Od 14.11 1996. do 1.2.1997: muzejska razstava

**120 LET KEMIJSKEGA
LABORATORIJA NA JESENICAH**

Razstavo je pripravil Muzej Jesenice. Poleg likovnega in dokumentarnega gradiva je moč na razstavi videti številne stare kemične naprave in orodja, ki so jih kemiki uporabljali pri analizi jekel in sprememb v različnih materialov. Za organizirane skupine in šole bo na voljo tudi strokovni vodnik. Borut Razingar tudi prikazal nekatere postopke.

PREŠERNOVA ROJSTNA HIŠA V VRBI

V torek, 3.decembra 1996: ob 18. uri

**SPOMINSKA SLOVESNOST OB
196-LETNICI PESNIKOVEGA ROJSTVA**
Z recitalom iz Prešernovih Poezij bo nastopila
dramska igralka NEVENKA VRANČIČ.

LIZNJEKOVA DOMAČIJA V KR. GORI

V petek, 13.decembra 1996: ob 17. uri

MALA GROHARJEVA KOLONIJA

V Liznjekovi domačiji v Kranjski Gori bo
otvoritev otroških likovnih del MALE
GROHARJEVE KOLONIJE iz Škofje Loke.
V kulturnem programu bodo nastopili lutkarji
Glasbene mladine z Jesenic.

**Izšel je koledar muzejskega društva
POZDRAV Z JESENIC" za leto 1997!**

V založbi Muzejskega društva Jesenice je že izšel prvi letni stenski koledar za leto 1997. Koledar je opremljen z različnimi razglednicami starih Jesenic in risbami slikarja Jaka Torkarja. Ker je zanimanje za koledar izredno veliko, prosimo vse člane, ki želijo koledar dobiti, da ga lahko kupijo po znižani ceni 900 tolarjev v Muzeju Jesenice, Prešernova 45.

UREDNIŠKI ODBOR MDJ

LITERARNI VEČER

Ivan Jan: MOJE KNJIGE

Partizanski pisec in pisatelj Ivan Jan - Srečko je znan po delih povezanih z osvobodilnim bojem na Slovenskem. V obsežnem opusu so gotovo najbolj znana tista dela, ki opisujejo Cankarjev bataljon in njegovo bitko v Dražgošah, obsežna trilogija o Kokrškem odredu, zadnja leta pa se je lotil zbiranja gradiva o nastanku in delovanju gorenjske samozaščite, kot so Nemci poimenovali domobrance.

Vztrajno in sistematično zbira in pregleduje nemške in domobranske vire. Rezultat teh prizadevanj sta knjigi, ki sta izšli v zadnjih letih: **ODSTRTE ZAVESE** (1992) in **KORENINE ZLA** (1995). Mnogo arhivskega in od ljudi zbranega gradiva je v knjigah objavljenega prvič. V **KORENINAH ZLA** raziskuje politična dogajanja na Slovenskem od časov izpred prve in druge svetovne vojne, v **ODSTRTIH ZAVESA** pa čas med drugo svetovno vojno. Poleg teh dveh knjig bo avtor predstavil tudi najnovejšo literarno delo **MED OGNJI**.

Naslovna stran knjige Ivana Jana **KORENINE ZLA** (1995)

POSEBNA ŠTEVILKA MUZEJSKEGA ČASOPISA!

Ob razstavi **120 LET KEMIJSKEGA LABORATORIJA NA JESENICAH** je Muzej Jesenice izdal posebno številko **MUZEJSKEGA ČASOPISA** na 16. straneh (VI. Posebna številka, 14.11.1996) V katalogu sta dva prispevka: **Tone Konobelj: KRONOLOGIJA RAZVOJA KEMIJSKEGA LABORATORIJA V JESENIŠKI ŽELEZARNI** (oris razvoja laboratorija od leta 1875 do 1996) in **Borut Razingar: 120 LET KEMIJSKEGA LABORATORIJA NA JESENICAH** (pregled kemijskih analiz, aparaturne in organizacijske laboratorije). Zaradi obsežnosti kataloga in drage poštnine ga tokrat izjemoma nismo pošiljali članom društva. Muzejski časopis je moč dobiti na razstavi v Kosovi graščini do 1. februarja 1997.

Tone Konobelj

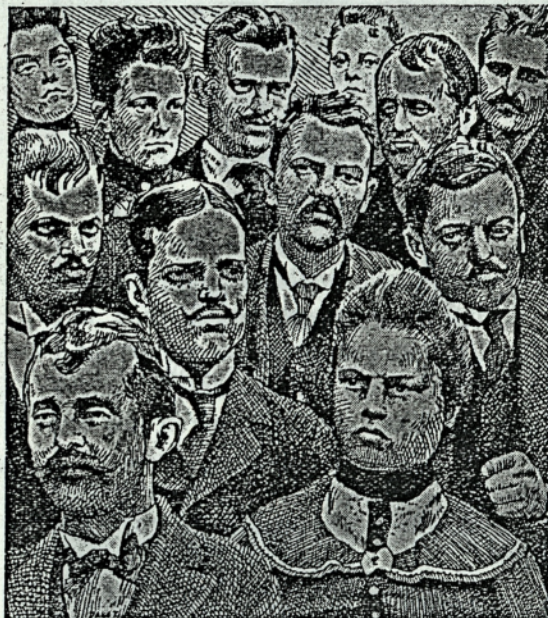
Piše Aleksander Rjazancev

Riše Jaka Torkar

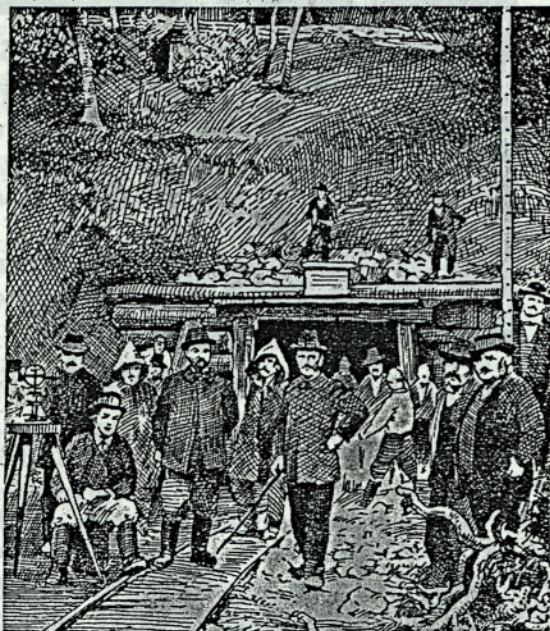
53.

Pri Koniču se je osnoval »štrajkarski odbor«, ki se je povezal z delavci in drugimi organizacijami. Pri Kranjski industrijski družbi je nastala splošna stavka. Iz solidarnosti so se javorniškimi pridružili še delavci s Save. Generalni ravnatelj Luckmann je iskal pomoč pri okrajnem glavarju O. Deteli v Radovljici, da bi s pomočjo žandarjev prisilil delavce k delu. Okrajni glavar je sam prišel med delavce, da bi jih pregovoril, toda uspeha ni bilo, ker so Luckmannove besede: »Če ne morete s tem zaslužkom izhajati, pa žgance jejte in cokle nosite!« vse pokvarile.

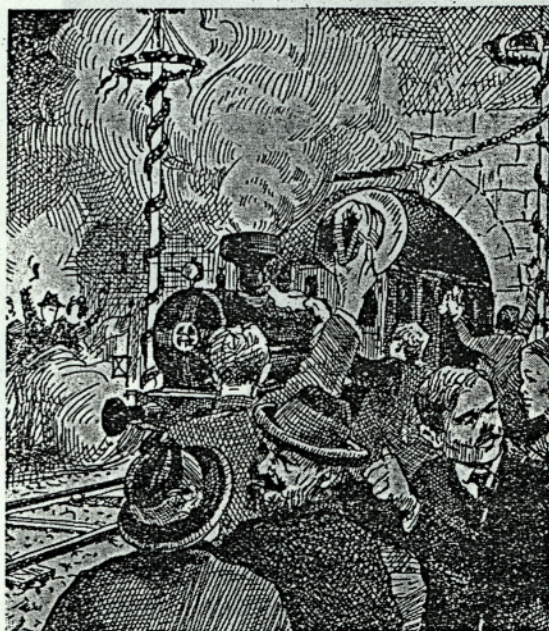
54.

V »štrajkarskem odboru« na Savi so imeli tudi zastopnik delavk – Marijo Tružnik. Delegaciji stavkajočih delavcev je Luckmann sporočil, da se nikogar ne boji ter da je naročil vojake, ki bodo stavkajoče delavstvo razgnali. Delavci so neustrašeno manifestirali po Jesenicah. Pri KID so hoteli stavko zlomiti s tem, da bi iz zgornejštajerskih železarn dobili valjavec, toda čakali so zaman. Sledil je le odgovor, da če se Kranjec »punta«, tudi oni ne bodo delali za tako nizke plače. KID je morala popustiti ter zvišati zaslužke.

55.

Brezupne socialne razmere so vladale po letu 1900 tudi med delavstvom raznih narodnosti na Hrušici pri gradnji Karavanškega predora in proge Področica–Jesenice–Trst. Gradnjo železnice so pospešili H. Noot ter Josef in Karl Luckmann, ker so v tem videli povezavo med jeseniško in škedenjsko železarno pri Trstu. Pri gradnji so bila udeležena številna privatna gradbena in prevozna podjetja, ki so brez usmiljenja odirala delavstvo. Slabo zaščiteno delavstvo je 24. novembra 1904 zaradi eksplozije v predoru izgubilo iz svoje srede 14 tovarišev.

56.

Jesenice so postale važno mednarodno križišče. 30. septembra 1906 je iz Področice pripeljal na Jesenice prvi redni vlak. KID je po gradnji Karavanškega predora odkupila električno železnico, bencinski motor, vozove in električno centralo v Vintgarju. Električno železnico so uporabljali med gradnjo predora, da so z njo iz kamnoloma Mirca prevažali gradbeni material na Hrušico. Električna centrala v Vintgarju je bila zgrajena leta 1901, služila pa je za pogon električnih vrtalnih strojev, ki so jih uporabljali v predorih.